

سوالات درس سیزده مطالعات اجتماعی نهم

ص ۸۴

- ۱) در دوران حکومت مظفرالدین شاه چه رویداد بزرگی در ایران اتفاق افتاد؟ انقلاب مشروطه که به دنبال آن، نظام پادشاهی استبدادی، جای خود را به پادشاهی مشروطه داد
نکته: انقلاب مشروطه و تغییر حکومت ایران از پادشاهی استبدادی به پادشاهی مشروطه در زمان حکومت مظفرالدین شاه اتفاق افتاد
- ۲) **نظام پادشاهی مشروطه چه حکومتی است؟** نوعی از حکومت است که در آن، اختیارات شاه بر اساس قانون محدود می شد و نهادهایی مانند مجلس شورا و هیئت وزیران می توانست در اداره کشور دخالت کند
- ۳) **انواع حکومت پادشاهی را نام ببرید؟** پادشاهی استبدادی - پادشاهی مشروطه
- ۴) **چرا در میانه ی دوران سلطنت ناصرالدین شاه، اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران رو به افول نهاد؟** از میانه دوران سلطنت ناصرالدین شاه، با افزایش نفوذ و دخالت انگلستان و روسیه در ایران، اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران رو به افول نهاد. این روند، در دوران پادشاهی مظفرالدین شاه، به سبب ضعف و ناتوانی او، فزونی یافت
- ۵) **چرا و چگونه در دوران قاجار مردم ایران به تکاپوی اصلاح امور کشور برآمدند؟** مردم ایران که طعم تلخ استعمار را چشیده بودند و می دانستند که حکومت استبدادی کشورشان نیز قادر به مبارزه با استعمارگران نیست، با تکیه بر آموزه های دین اسلام و مذهب شیعه، به تدریج به تکاپوی اصلاح اوضاع کشور برآمدند. رهبری مردم در این تحولات را بیشتر علما بر عهده داشتند
- ۶) **برنامه ی کشورهای استعمارگر برای اینکه سایر کشورها را در چنگ بگیرند و از منافع آنها استفاده کنند چه بود؟** یکی از برنامه های آنها، تضعیف حکومت های مستقل در سراسر جهان و در نهایت تبدیل آن کشورها به مستعمرات کشورهای قدرتمندی چون انگلستان بود. آنها همچنین با ایجاد فرقه های جدید و دامن زدن به اختلافات مذهبی و اجتماعی، سعی کردند تا نیروی مقاومت مردمی را در این کشورها تضعیف کنند
- ۷) **روشنفکران چه کسانی بودند و نقش آنها در انقلاب مشروطه چه بود؟** از اواسط دوران قاجار، برخی شروع به تمجید از ویژگی های تمدن غربی و حکومت های مشروطه کردند و در مقابل، اوضاع

نابسامان کشور را بیان میکردند. بعضی از روشنفکران این دوران، پذیرش بی چون و چرای اندیشه های غربی و خودباختگی در برابر غرب را ترویج میکردند و نهضت اصلاح طلبی مردم ایران را که بر اساس عدالت خواهی و نفی استعمار بود، با عقاید و اندیشه های غربی، در می آمیختند.

ص ۱۵

۸) **پیش از نهضت مشروطه چه عواملی انگیزه و اراده ی مردم را برای مبارزه با استبداد و**

سلطه ی خارجی بیشتر کرده بود؟ موفقیت نهضت تنباکو - قتل ناصرالدین شاه

۹) **در دوران مظفرالدین شاه چه عواملی باعث به وجود آمدن اعتراضات مردمی شد؟ رهبر**

این اعتراضات چه کسانی بودند؟ مظفرالدین شاه شاهی نالایق بود که توانایی سامان دادن به کشور را نداشت و ماجرای هزینه های سنگین سفرهای او به خارج کشور در عین وضعیت بد اقتصادی مردم، موجب ناراحتی های فراوانی شده بود. چنین اوضاعی در کنار برخی توهین ها به مقدسات دینی مردم از سوی برخی کارگزاران کشورهای استعمارگر در ایران، سبب به وجود آمدن اعتراضات مردمی به رهبری علمای تهران و در رأس آنها، آیت الله بهبهانی و آیت الله سیدمحمد طباطبایی بود

۱۰) **یکی از مهم ترین حوادثی که بروز انقلاب مشروطیت را سرعت بخشید چیست؟ توضیح**

دهیید ماجرای فلک شدن برخی از تجار بود. در آن زمان، قیمت برخی کالاهای اساسی مانند نان و قند بالا رفت. برخی از مردم به همراه تعدادی از تاجران قند به این گرانی اعتراض کردند. حاکم تهران به جای آنکه به شکایت آنان رسیدگی کند، به آنها توهین کرد و تاجران را فلک کرد.

۱۱) **مهم ترین خواسته ی کسانی که در حرم حضرت عبدالعظیم تحصن (بست نشینی) کردند**

چه بود؟ این اعتراض و تحصن چگونه پایان یافت؟ تشکیل عدالتخانه در تمام شهرها و عمل به قانون اسلامی - با قول همکاری شاه، این تحصن، به اتمام رسید

نکته: آیت الله بهبهانی و آیت الله سیدمحمد طباطبایی در تحصن یک ماهه در حرم حضرت عبدالعظیم که در رأس معترضین قرار داشتند

نکته: آیت الله طباطبایی و بهبهانی که پیشرفت کار اعتراضات را بدون همراهی آیت الله شیخ فضل الله نوری ناممکن می دیدند، از او خواستند تا به جمع معترضان بپیوندند. شیخ فضل الله که بزرگترین عالم تهران بود با آنان همراه شد و در پی او، اکثر روحانیون تهران به معترضان ملحق شدند

۱۲) **هنگامی که مظفرالدین شاه به خواسته ی معترضینی که در حرم حضرت عبدالعظیم بست**

نشسته بودند عمل نکرد، علما و مردم چه کردند؟ جمعی چند هزار نفره، برای به دست آوردن مطالبات خود، راهی قم شدند و با ارسال نامه به عالمان دیگر شهرها و مراجع در عراق، بسیاری از ایشان را با خود همراه کردند

۱۳) علت تحسن معترضان در سفارت انگلستان چه بود؟ با خروج علما از تهران، در شهر شایعه شد که دولت قرار است تجار و کسبه ای را که جزء معترضان هستند، تحت فشار قرار دهد. از این رو، جمعی از آنها به تحریک برخی وابستگان انگلستان، به سفارت این کشور پناه بردند.

ص ۸۶

۱۴) چرا در جریان تحسن مردم در سفارت انگلیس اعضای سفارت از فرصت استفاده کردند و به تاثیرگذاری بر خواسته های مردم پرداختند؟ بیشتر مردم، از سیاست پیچیده استعماری انگلیس و سوء استفاده ی این کشور از تحسن آنها، غافل بودند. بسیاری از مردم برای اولین بار در سفارت با واژه ی مشروطه آشنا شدند.

۱۵) انگلیسی ها و غرب گرایان چه چیزی را به تحسن کنندگان در سفارت انگلیس القا کردند؟

انگلیسی ها و غربگرایان به آنان القا کردند که باید همچون انگلستان، مشروطه و مجلس شورا بخواهند

۱۶) فرمان مشروطیت و تشکیل مجلس شورای ملی چگونه و توسط چه کسی و در چه زمانی

صادر شد؟ شورش همزمان مردم در برخی دیگر از ولایتها و تعطیلی بازارها و مساجد در تهران، در

نهایت موجب صدور فرمان تشکیل مجلس شورا از سوی مظفرالدین شاه در مرداد ماه سال ۱۲۸۵ شد.

نکته: پس از صدور فرمان تشکیل مجلس شورا، عده ای از سیاستمداران مشروطه خواه، به سرعت قانون اساسی را تدوین کردند

۱۷) چه مسائل و مشکلات و حوادثی باعث شد هدفهای اصلی مشروطه، به شکل کامل محقق

نگردد؟ تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلاف ها - تعطیلی مجلس - شهادت شیخ فضل

الله نوری - افزایش دخالتهای خارجی - وقوع جنگ جهانی اول

۱۸) متمم قانون اساسی مشروطه را توضیح دهید. این متمم با تلاش و مجاهدت چه کسی به

قانون اساسی افزوده شد؟ باتلاشها و مجاهدت های جدی آیت الله شیخ فضل الله نوری، بخش هایی

در متمم قانون اساسی تصویب شد که بنابر آن، باید چند نفر از مجتهدان و فقیهان اسلام که با شرایط و

زمان خود آشنا بودند، در مجلس شورا شرکت میکردند تا قانونهای مصوب، مخالف قواعد اسلامی نباشد

۱۹) بعد از مظفرالدین شاه چه کسی به جانشین او شد و او چه اهدافی داشت؟ محمدعلی شاه -

او با پشتیبانی دولت روسیه و حمایت طرفداران حکومت استبدادی، تصمیم گرفت حکومت نوپای

مشروطه را نابود سازد

۲۰) در زمان محمدعلی شاه مجلس چگونه منحل شد؟ پس از چند ماه اختلاف و درگیری موافقان و

مخالفان مشروطه و حوادثی مانند قتل صدراعظم شاه و سوء قصد به جان شاه، به دستور محمدعلی

شاه، مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید

(۲۱) **بعد از تعطیلی مجلس توسط محمدعلی شاه چه اتفاقی افتاد؟** با تعطیلی مجلس، گروهی از مشروطه خواهان به اروپا رفتند. اما مردم و علما در داخل کشور به مقاومت پرداختند. مقاومت اصلی از سوی تبریز و به سردمداری ستارخان و باقرخان و با حمایت مراجع نجف شکل گرفت

ص ۸۲

(۲۲) **احمدشاه چگونه به حکومت رسید؟** پس از تعطیلی مجلس توسط محمدعلی شاه طرفداران مشروطه در گیلان و اصفهان، در پی انتشار خبر مقاومت مردم تبریز، راهی تهران شدند و آن را تصرف کردند. پس از فتح تهران و تشکیل مجلسی فوق العاده، شاه برکنار شد و پسر نوجوانش، احمد شاه، جانشین او شد

(۲۳) **با فتح تهران و پیروزی دوباره ی مشروطه خواهان از آنها چه انتظاری می رفت و آنها**

چه کردند؟ انتظار میرفت که دشمنان واقعی نهضت، مجازات شوند. اما آنها رها شده و محمدعلی شاه نیز بدون محاکمه به خارج کشور منتقل شد. همچنین، در اولین روزها، جمعی از علما دستگیر شدند و شیخ فضل الله نوری نیز پس از یک محاکمه نمایشی، به شکلی دردآور اعدام شد

نکته: شهادت مظلومانه بزرگترین عالم تهران در جریان نهضت مشروطه که قبل از آن در نهضت تنباکو نیز نقش مؤثری داشت، نشانه ای از انحراف در مسیر مشروطه بود

(۲۴) **نظر شیخ فضل الله نوری در مورد مشروطیت چه بود؟** شیخ فضل الله نوری با مشروطه منطبق بر ارزشهای غربی مخالف بود و طرفدار مشروطه شرعی بر پایه ارزشهای اسلامی بود

ص ۸۸

نکته: همزمان با وقوع انقلاب مشروطیت در ایران، آلمان و متحدانش، یعنی ایتالیا، اتریش و مجارستان، به یک قدرت بزرگ اروپایی تبدیل شده و درصدد دست اندازی به مستعمرات دیگر کشورها بودند.

(۲۵) **قرارداد ۱۹۰۷ بین چه کشورهایی و چرا بسته شد؟** انگلستان و روسیه برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش، تصمیم گرفتند به اختلاف های خود پایان دهند و به جای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند

(۲۶) **روسیه و انگلستان در قرار داد ۱۹۰۷ چه تصمیمی در باره ایران گرفتند؟** این دو کشور طی قرارداد ۱۹۰۷ ایران را میان خود تقسیم کردند.

(۲۷) **هدف انگلستان و روسیه از امضای قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟** کنار گذاشتن اختلافات خود برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش.

۲۸) قرارداد ۱۹۰۷ چه نتایجی برای ایران داشت؟ روسیه با خیالی آسوده در امور داخلی ایران مداخله می کرد و اجازه نمی داد که دولت و مجلس اوضاع آشفته ی کشور را سروسامان دهند . علاوه بر این ، نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند . آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم امام رضا(ع) را به گلوله بستند .

ص ۱۹

۲۹) در جنگ جهانی اول متحدین و متفقین چه کشورهایی بودند؟ متحدین: کشورهای آلمان ، ایتالیا ، اتریش ، مجارستان ، عثمانی - متفقین: انگلستان ، روسیه و فرانسه بودند که به متفقین مشهور شدند . در اواخر جنگ ، آمریکا نیز به متفقین پیوست .

نکته: جنگ جهانی اول پس از چهار سال با پیروزی متفقین به پایان رسید.

۳۰) در جنگ جهانی اول موضع دولت ایران چه بود و نتیجه اش چه شد؟ دولت ایران در ابتدای جنگ جهانی اول بی طرفی کامل خود را اعلام کرد اما انگلستان ، روسیه و عثمانی این بی طرفی را نادیده گرفتند و نیروهای خود را وارد ایران کردند . پس از آن برخی مناطق ایران صحنه ی نبرد نیروهای روسیه و انگلستان با قوای عثمانی شد

نکته: دلیرمردان تنگستانی به فرماندهی رئیسعلی دلواری با ایثار جان خویش ضربه ی سنگینی به اشغالگران وارد آوردند.

۳۱) آثار و پیامدهای سیاسی و اجتماعی جنگ جهانی اول در ایران را بیان کنید؟ جنگ جهانی اول موجب بی ثباتی و آشفتگی بیشتر اوضاع ایران شد. به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی ، دولت مرکزی به نهایت ضعف رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد. نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و اسایش مردم از بین رفت . ایرانیان دچار بلا و مصیبت های بزرگی مانند قحطی ، فقر ، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند و افراد زیادی جان خود را از دست دادند .

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی